

Páwòlò cu wáràgà ji ndâ mbe kû kili ta ẹ̀ mì Bìndi-Mbírì gbí gbata Gàlátì

¹ Nìnó a ye tí Páwòlò, tí tú mì Jézù, náa àá táánò me ndâ 'duù ká bàkà ye tí tú mì Jézù lá. Jézù delè táánò tuu me ndâ 'duù ji ye máa ye gi tí tú mì yì nò lá. À káa 'dóó yí tí Jézù tí Bìndi-Mbírì, giù je Mbírì Buù tí mbe 'vala yí tí Jézù 'do gbí muu'dú wó, ká bàkà ye. Nìnó a ye ká kû cu wáràgà tí nó ji o.

² Ze ta ndâ ná'vindí ye ọ̀inó mbe kû dù toko ta ye nó 'vee yo tí ndâ mbe kû kili ta ẹ̀ Bìndi-Mbírì ta ndi gbí ndâ gbata gbí to Gàlátì 'dáá gî ma.

³ Ze kû 'deke tí ze ji Mbírì tí nó tí Bu ndoo, delè tí Bu Mbe tí ndoo tí Jézù tí Bìndi-Mbírì nó, máa, yí 'ví bàkà nambeè ji yo, yí delè 'ví si yo 'ví dù nikì maa.

⁴ Àá táánò a Jézù ká 'vala ndoo 'do gbí ndâ vò i tí nó á kpónó muu to tí nó nô. Yí ká sì có ndâ vò i mì ndoo ta miři wó go có mì Bu ndoo tí Mbírì.

⁵ À ûlù Mbírì kpòò ya tí ! Go-i-tí-nò.

Gbèe Banga-Ngú-Có

⁶ Nje ye 'dèè gítí ḥa bà 'vìsì muu yo gî. Ye ọ̀ yo gáá kû 'vìsì muu yo 'do tí Mbírì tí mbe tè'é tí yo 'do gbí nambeè mì Bìndi-Mbírì, ta mò tí wálá, gítí 'bí ḥa tende banga-ngú-có.

7 Káa banga-ngú-có tí nò náa yo 'vìsì muu yo 'do tí Mbírì gítí nò me cèe có ta gbí ká tí nò lá. Ye 'dè có tí nò ji yo tacó ndâ 'bí vo-vò 'duù kû ñònòkò muu yo ta ba ñònòkò gbí Banga-Ngú-Có mì Bìndi-Mbírì.

8 Káa ye kpónó kû ci nò a yo gítí , máa, 'bí 'duù má 'dè có ji yo máa, 'bí ña banga-ngú-có mbe co tende 'do tí kpédélé Banga-Ngú-Có tí nò náa ze ma ji yo nò kuu tí , à má ma ña có tí nò kpêtí káa 'duù 'do gbí òkò tí ze, wàlà kpêtí káa basìlì mbe 'do tàri, Mbírì bà waa có míti 'duù tí nò, wàlà míti basìlì tí nò ta ña wálá.

9 Ye bà 'dè gbí ndi có tí nò náa ye 'dè yee to kpónó nò ji yo káká'i: Ye máa, 'bí 'duù má 'dè 'bí ña tende banga-ngú-có bìndi Banga-Ngú-Có mì Bìndi-Mbírì nò náa yo 'di 'do gbí nje ye kùro gî nò, Mbírì bà waa có míti 'duù tí nò.

10 Má énò, ye kpónó kû pèè a i ta bà peteke tàkòcò 'duù, wàlà ta bà peteke tàkòcò Mbírì? Ye kû pèè a i ta bà peteke tàkòcò ndâ 'duù? Go bà peteke tàkòcò ndâ 'duù má ká kuu tí ye kálásê, ye kùtàá bà dù tí bòò mì Bìndi-Mbírì wálá.

Na kpokèjì bà gì Páwòlò tí tú mì Jézù

11 Ye kû 'dè có ji yo ta yúcó, ndâ ná'vindí ye tí ndâ mbe ùnje gítí Jézù go ye, máa, Banga-Ngú-Có mì Bìndi-Mbírì náa ye kû ma nò me có mì 'bí 'duù muu to tí nò gbaànjé lá.

12 Ye 'di me 'do mì 'bí 'duù gbaànjé muu to tí nò lá. A delè me 'bí 'duù muu to tí nò káa nìbà ji ye lá. À káa 'dóó Jézù tí Bìndi-Mbírì ká 'dè ji ye.

13 Ye kořo có máa, yo táánò 'di tàwo ye si ye kuu tèkè'dè gbí gèrè mì ndâ Jùdéyà kùro bà ùnje mì ye gítí Jézù nó gí. Zu bà mèèkè'i tí ndâ mbe ùnje gítí Mbíṛì ta ḫè mì Jézù táánò tí ye njí'díí wálá. À ta o tí nò táánò gbí muu ye káa có bà 'bu ḥa ndú.

14 'Bí 'duù táánò gbí òkò tí ndâ ka ye 'vìì Jùdéyà mbe ngara ndii ye wálá, 'bí 'duù gbí òkò tí ndú delè mbe kpolo tí tàkìì mì ndâ ká gù ze go ye wálá.

15 Káa a Mbíṛì ta nambeeè mì wó ká cu 'bì wó míti ye si ye kálásê gbí yì nawu ye.

16 Yí giù tùbà tí 'Vìì mì wó Jézù ji ye, máa, ye ma có tí wó ji ndâ 'duù ḥìnó náa ndú me ndâ Jùdéyà lá nô. 'Do tí bändò bà tùbà tí Jézù mì Mbíṛì ji ye nò, ye ya gí bà 'vee 'bí 'duù máa ye 'ví bàkà ta ḥa có tí nò a yè wè gbaànje lá.

17 Ye delè ya gí Jèrùzàlémè tacó bà 'vee ndâ ká mbe nò tú mì Jézù tacó ndú 'ví tùbà i tí nò náa ye 'ví bàkà nò ji ye lá. Ye ndii ká ta gbí muu ye ya gí Àrábiyà. Bìndi ye giù dele ndi ye gí gí Dàmásìkù.

18 Ye giù ya gí Jèrùzàlémè gí bà ḥò Kéfà (Pìyétòrò) a i bìndi ndoo ta'ô. Ye giù dù á mì ze ta yí ta sili muu'bì-nje vò.

19 Ta o tí nò náa ye ya tí gí Jèrùzàlémè nò, ze 'de tí ze ta ndâ 'bí tú mì Jézù lá. Ye ḥò cuki káa Jákòmò tí nò tí ná'vindí Mbe tí ndoo nô.

20 Ye kû see a tí ye ji yo kùro Mbíṛì máa, có tí nò náa ye kû cu ji yo nò a yúcó.

21 Bìndi bà ḥò Kéfà, ye giù njè nò 'do Jèrùzàlémè ya gí Síriyà, bìndi ye giù 'do Síriyà ya gí Silisiyà.

²² Gbí ndâ o tí nò 'dáá gî, ndâ mbe ùnje gítí Bìndi-Mbírì gbí ndâ gbata mì ndâ Jùdéyà 'dáá gî jé njò gbíró ye ta ṙo ndú lá.

²³ Ndú kû 'di káa có tí ye ta tù ndú cuki, máa, «'Dakò tí nò táánò mbe kû mèèkè'i tí ndoo nò kpónó a mbe ma yúcó tí nò táánò náa yí kû jè ta bà 'buuku muu nô.»

²⁴ Tacó énò ndú giì ùlù Mbírì tacó tí ye.

2

Ndâ Páwòlò ta 'bí tú mì Jézù

¹ Ye bàkà a ndoò muu'bì-nje nà'ô gbí nò mì ye náa ye 'do tí á Jèrùzàlémè nò, bìndi ye bà giì 'dò ndi kò ye mí kà. Ze ta o tí nò gbí nò tí nò ta Bàrànábà, káa ye delè giì bala Títò ta ye.

² A Mbírì ta o tí nò ká 'dè có ji ye máa ye ya gó Jèrùzàlémè. Ye mâ giì yee kà, ye giì ya gó mì ndâ kpo 'duù mì ndâ mbe ùnje gítí Bìndi-Mbírì á tà bèngìì. Tacó wàa ze 'ví 'viiki gbí Banga-Ngú-Có tí nò náa ye kû ma ji ndâ 'duù ḥìnó náa ndú me ndâ Jùdéyà lá nò ta kpéétí ze ta ndú. Tacó wàa ye 'ví bàkà sé nété mítí ye sínò lá.

³ Ta ndâ ḥìnó 'dáá gî, ka nò mì ye Títò, náa ze gí ta yí nò a Ìgìrígì mbe ya gó gbí gázâ go ze lá, káa ndú yòòngò yí máa yí gí gó gbí tàkìì mì ndâ Jùdéyà nò lá.

⁴ Muu ze ta o tí nò giì 'bítà bà ba a i gbí có mì ndâ 'bí 'duù mbe bàkà tí ndú tí ndâ ná'vindí ndoo mbe ùnje gítí Jézù go ndoo mbe gí gó mí ze. Ndâ 'duù tí nò pomboo tí ndú gó gbí òkò tí ze tacó bà ṙi ze, wàa ndâ yì 'ví 'di ta gbí nderè có tí nò náa ndoo tí ndâ mbe kû dù toko ta Bìndi-Mbírì zèè ta có gítí tàkìì mì ndâ Jùdéyà kácá-kácá lá

nô. Tacó có mì ndú gbí muu ndú énó máa, ndoo dù gbí tàkìì mì ndâ Jùdéyà tacó wàa ndâ yì 'ví bàkà ta ndoo tí ndâ i mì ndâ yì.

⁵ Káa ye giì kpo tí mítí ndú gî. Máa ye bà ñò mí to nò gbaànjé wálá. Ye bàkà go énó tacó wàa 'vêrè 'ví yuu tí mí gbí Banga-Ngú-Có ji yo lá.

⁶ Káa ye giì 'di 'bí ña tende có 'do mì ndâ 'duù tí nó ta rè ndú a «ndâ kpo 'duù» á kùro ndâ mbe ùnje gítí Bìndi-Mbíriì nò gítí Banga-Ngú-Có tí nò náa ye kû ma ji ndâ 'duù ñìnó náa ndú me ndâ Jùdéyà lá nò lá. Ye nì «ndâ kpo 'duù» mítí ndú me tacó máa bà dù ndú tí ndâ kpo 'duù á kùro ndâ 'duù a kpóló-kpolo có ji ye nò lá, tacó Mbíriì njèè gbí òkò tí ndâ 'duù lá.

⁷ Ta bà 'dè ta yúcó, ndú giì ñò ni gî máa, Mbíriì bàkà ye tí mbe ma Banga-Ngú-Có ji ndâ 'duù ñìnó náa ndú me ndâ Jùdéyà lá nò, á go bà bàkà Pìyétòrò mì wó tí mbe ma Banga-Ngú-Có ji ndâ Jùdéyà.

⁸ Tacó à káa gbè Mbíriì tí nò mbe je wotí ji Pìyétòrò máa yí ma Banga-Ngú-Có ji ndâ Jùdéyà nò ká je wotí bà ma Banga-Ngú-Có ji ndâ 'duù ñìnó náa ndú me ndâ Jùdéyà lá nò delè ji ye.

⁹ Ndâ Jákòmò, ta Pìyétòrò, ta Jòváni tí ndâ kpalà gálá mì ndâ mbe ùnje gítí Jézù giì 'vee 'bì ze ta Bàrànábà bà-i-nò, tacó bà tùbà máa, ze a ndâ ka nèté mì ndâ yì náa Mbíriì bàkà nambeeji ze, máa, ze ya gí bà bàkà nèté gbí òkò tí ndâ 'duù ñìnó náa ndú me ndâ Jùdéyà lá nô, wàa ndâ yì 'ví bàkà nèté gbí òkò tí ndâ Jùdéyà.

¹⁰ Ndú giì nanaka muu ndú ká mítí có tí nò ta go tí ye gbí njembí ye nò, máa, mbí ze 'ví ò tí bà konì ndâ mbe yê mì ndâ Jùdéyà lá.

Páwòlò do mítí Piyétòrò si Àndiyókì

11 Ta 'bí o gbaànjé, Piyétòrò mâ giù giì gí mì ze Àndiyókì, ye giù 'dè gbí bà lê tí ña i mì wó ji yí ká mí kùro wó, tacó bà lê tí ña i mì wó káká'i me i bà ngúú-ngùù lá.

12 Tacó ta kùro bà giù ndâ 'bí 'dakò náa Jákòmò tuu ndú 'do Jérùzàléémè gí mí ze Piyétòrò kû zò i ta ndâ 'bí ná'vindí ze tí ndâ 'duù mbe ùnje gítí Jézù go ze káa ndú me ndâ Jùdéyà lá nô. Ndâ 'duù tí nò mâ giù giì gí, Piyétòrò giù biya bà zò i ta ndâ 'duù tí nò náa ndú me ndâ Jùdéyà lá nò gí, tacó yí kû ci gúku tí ndâ 'duù tí nò mbe kû nanaka muu ndú mítí có bà ya ndâ 'duù tí nò náa ndú me ndâ Jùdéyà lá nò gí gbí gázâ.

13 Ndâ 'bí Jùdéyà ñìnó gbí òkò tí ze nò giù tè gí tàkò ña i-nô tí nò náa Piyétòrò kû bàkà go i mì nuù-gú nuù-bè'dè nò. Ye mâ giù zeke'o, ye giù ñò Bàrànábà gbí ngo mì ndú.

14 Ye mâ giù ñò máa ña i tí nò náa ndú kû bàkà nò me kpokèjì mì Banga-Ngú-Có lá, ye giù 'dè có ji Piyétòrò si mí kùro ndâ 'duù 'dáá gí, máa, «À kpêtí nò káa wò tí Jùdéyà ká kû 'vala go i mì ndâ 'duù ñìnó náa ndú me ndâ Jùdéyà lá nò, wò bà giù yòòngò ndâ 'duù ñìnó náa ndú me ndâ Jùdéyà lá nò, máa, ndú 'ví 'vala go i mì ndâ Jùdéyà ta ña kèjì ngayi?»

I mbe 'vala ña ndâ 'duù 'dáá gí káa bà tee njembí ndú mítí Mbíri

15 Káa ndoo tí ndâ 'duù tí nò náa à jò ndoo tí ndâ Jùdéyà nò táánò kû koço có máa ndoo me ndâ mbe bàkà vò i, tí ndâ 'duù tí nò náa ndú me ndâ Jùdéyà lá nò lá.

16 Ta ndâ ɳa ɳìnò 'dáá gî, ndoo tí ndâ Jùdéyà ɳìnó mbe ùnje gítí Bìndi-Mbírí gî nó ɳò ni gî máá, à me bà bákà go ndâ có gbí tàkìì mì ndoo ká kû 'viindi nambeè gbí òkò tí ndâ 'duù ta Mbírí. Ndoo delè giì ùnje gítí Jézù tí Bìndi-Mbírí, tacó wàa bà tee njembí ndoo míti wó nò 'ví 'viindi nambeè gbí òkò tí ndoo ta Mbírí. Tacó rè 'bí 'duù jé náa bà bákà go ndâ có gbí tàkìì mì ndoo 'viindi nambeè gbí òkò tí ndú ta Mbírí gî nò wálá.

17 Káa à má 'de ndoo tí ndâ mbe bákà vò i ta o tí nò náa ndoo kû pèè ta bà 'viindi gbí òkò tí ndoo ta Jézù nò, gbí 'ví dù énó máá, Jézù a mbe sè kàngá mì tà mbu mì ndâ mbe bákà vò i? Jéé lá!

18 Káa ye kpónó má 'dè énó máá, ye dele ndi ye gítí bà ru ndi tàkìì mì ndâ Jùdéyà go ɳìnó táánò náa ye kû bákà nò, gbí énó máá, ye kû kpò a có mì Mbírí.

19 Gbí có mì ye nò gbí 'bí ɳa kpokèjì énó máá, nèté mì ye káká'i ta tàkìì mì ze tí ndâ Jùdéyà wálá. Tacó Mbírí táánò 'visì kapí wó gítí ye gbí có bà ru ndi tàkìì mì ze mì ye.

20 Káa ye kpónó kû 'vala a i ta rè mì Mbírí. Àá táánò gbì ze míti njèèkpè mû ta Bìndi-Mbírí. Tacó énò, ye kpónó kû 'vala me gbí 'dóó ɳa kpokèjì mì ye lá. Ye kû 'vala a i gbí ɳa kpokèjì mì Bìndi-Mbírí. Ye kû 'vala a i ta bà tee njembí ye míti wó tí 'Viì-mì-Mbírí, tí mbe ùnje gítí bà cì á muu ye tacó yí zè ye nìkì ma.

21 Ye bà biya nambeè mì Mbírí wálá. Tacó tàkìì mì ze tí ndâ Jùdéyà táánò má a i mbe bákà ndoo tí ndâ tó 'duù mì Mbírí, gbí énó máá, nderè ku mì Bìndi-Mbírí wálá.

3

Ndâ có mì Mòze ta bà tee njembí mítí Mbírì

¹ A 'bí ña i ká gbí muu yo tí ndâ 'duù Gàlátì! A 'di ká je kó'dú yí giù ñonoko ta yo 'do tí có tí nó náa ye táánò 'dè ji yo ngbárángà'i gítí bà gbì Jézù tí Bìndi-Mbírì mítí njèèkpè mû nó gî?

² Káa 'bí có ta go bá 'vee yo gítí tí ye a ñìnó máa: Mbírì táánò je Bèri mì wó ji yo tacó yo a ndâ mbe kpolo tí tákìì mì ndâ Jùdéyà wèè, yí je ji yo 'do gbí có bà ùnje mì yo gítí Banga-Ngú-Có tí nó náa yo 'di nó?

³ Yo kû ñonoko tí yo énò tacó yè? Yo táánò 'bità bà 'vala go có mì Mbírì ta wotí mì Bèri-mì-Mbírì. Káa à kpónó gbí muu yo a có bà gbo nje ta 'dóó wotí mì yo?

⁴ À wâ nò, a cè gbí kò có mì yo gítí ndâ i tí nó mbe 'de yo muu Bìndi-Mbírì nó ká nò? A 'véré! Yo bà 'dè me ña có tí nò ji ye lá.

⁵ Mbírì kû je Bèri mì wó ji yo sínò, yí delè kû bàkà ndâ segré mí gbí òkò tí yo tacó yo a ndâ mbe kû bàkà go có mì Mòze wèè, yí bàkà ji yo énò 'do gbí bà 'di có tí nò táánò náa à ma ji yo nó?

⁶ Yo kořo muu yo gítí Àbìráámò gi. À cu mí gbí wáràgà mì Mbírì máa, yí táánò a 'duù mbe ùnje gítí Mbírì ta njembí wó gbaànjé, tacó énò, Mbírì giù bàkà nambeeè ji yí.

⁷ Yo ñò ká gi! Ndâ 'duù ñìnó kpónó mbe tee njembí ndú mítí Mbírì go i mì Àbìráámò nó 'dáá a ndâ 'viù mì Àbìráámò.

⁸ Tacó à cu mí gbí wáràgà mì Mbírì sàà gî, máa, Mbírì wúnò bà bàkà nambeeè ji ndâ 'duù ñìnó náa ndú me ndâ Jùdéyà lá nó 'do gbí bà tee njembí

ndú mítí wó tí Mbíṛì. Tacó énò, à giì cu Banga-Ngú-Có tí nó náa Mbíṛì 'dè ji Àbìráámò nó mí gbí wáràgà mì Mbíṛì, énó máa, «Ye bà cù dê ngo cù mítí ndâ 'duù muu to tí nó 'dáá gî ta rè mì lo.»

⁹ Má énò, Mbíṛì bà cù dê ngo cù wó mítí ndâ 'duù ḥìnó mbe tee njembí ndú mítí wó nó go i mì Àbìráámò nò, ká go ḥa nambeè tí nó náa yí táánò bákà ji Àbìráámò nô.

¹⁰ Káa Mbíṛì bà ì njà mítí ndâ 'duù ḥìnó mbe tee njembí ndú mítí bà ṙu ndi tàkìì mì ndâ Jùdéyà nô, go có tí nó náa à cu mí gbí wáràgà mì Mbíṛì máa, «'Duù má sè tù wó gítí ndâ có tí nó náa à cu mí gbí wáràgà mì Mòze gítí tàkìì nó 'dáá gî lá, ye bà ì njà mítí wó» nô.

¹¹ Má énò, kponje kpónó gítí có tí nó máa, bà ṙu ndi tàkìì mì ndâ Jùdéyà me i mbe njaanga wú 'do tí miṛì 'duù á kùṛo Mbíṛì lá nó wálá. Tacó à cu mí gbí wáràgà mì Mbíṛì énó máa, «'Duù ḥìnó jáá kùṛo Mbíṛì nó kû 'de 'válá a i 'do gbí bà tee njembí wó mítí Mbíṛì.»

¹² Káa ndâ có gbí tàkìì mì ndâ Jùdéyà me go bà tee njembí 'duù mítí Mbíṛì lá. Tacó 'bí có kuu gbí wáràgà mì Mbíṛì énó máa, «'Duù ḥìnó mbe kû bákà go ndâ có tí nó gbí tàkìì mì ndâ Jùdéyà nó kû 'de 'válá a i 'do gbí ndâ có tí nò.»

¹³ Káa Bìndi-Mbíṛì sì muu ndoo 'do gbí njà tí nó náa Mbíṛì táánò ì mítí ndoo tí ndâ mbe ṙu ndi tàkìì mì ndâ Jùdéyà nó ta bà te du njà tí nò á bìndi ndoo. Go có tí nó náa a cu mí gbí wáràgà mì Mbíṛì, máa, «À má le ku 'duù mí nje mû, gbí énó máa ye tí Mbíṛì waa có mítí 'duù tí nò gî.»

¹⁴ Bìndi-Mbírì lì miři wó gí tà njà á bìndi ndoo, tacó wàa Mbírì 'ví bàkà ta nambeè tí nó náa yí ci Àbìráámò gítí nó ji ndâ 'duù ñìnó náa ndú me ndâ Jùdéyà lá nô. Delè tacó Bèri-mì-Mbírì 'ví gí gí muu ndâ mbe tee njembí ndú míti Mbírì ta rë mi wó tí Bìndi-Mbírì go cí tí nó náa Mbírì ci nô.

Ndâ có mì Mòze ta cí mì Mbírì

¹⁵ Ndâ ná'vindí ye, ye kpónó bà 'dè có ji yo gítí 'bí ña i mbe kû bàkà tí gbí òkò tí ndoo ta o 'dáá gî: Ku má 'dè có mì wó gí, à waa tí ngo nje ku lá. À delè suu kò míti kòcò ku lá.

¹⁶ Nògí, Mbírì táánò ci cí tí nò ji ndâ Àbìráámò ta 'viì bìndi wó. Yo kpolo tí yo máa, à cu mí gbí wáràgà mì Mbírì me «ndâ 'viì bìndi wó» lá. À cu káa gbèe 'viì, tí 'viì bìndi wó, gbí máa, Bìndi-Mbírì.

¹⁷ Káa có mì ye a ñìnó máa, Mbírì ci cí mì wó ta ndoò 430 kùro có mì Mòze. Má énò, kpokèjì bà mò cí mì Mbírì mì có mì Mòze gí nje seè wálá.

¹⁸ I ñìnó tí i ndeřè nò me go i ñìnó náa à ci 'duù gítí tí i-nambeè nò lá. Káa Mbírì táánò ci Àbìráámò cí-ci máa, yì bà je i-nambeè ji yí.

¹⁹ Má énò, gbí ndeřè tàkìì mì ndâ Jùdéyà a yè, sé náa Mbírì ci Àbìráámò gítí i-nambeè gî nò? Nèté mì tàkìì mì ndâ Jùdéyà a bà tùbà ndâ vò i mì ndâ 'duù ji ndú yee tí o bà gí 'viì tí nò mì Àbìráámò náa Mbírì ci yí gítí wó nô. Ndâ basìlì táánò ká gí ta tàkìì mì ndâ Jùdéyà 'do mì Mbírì ji Mòze, tí 'duù tí nò táánò mbe kû 'dòkò có mì Mbírì ji ndâ Jùdéyà nô.

20 Mbe 'dòkò có ta o 'dáá gî kû 'dòkò có a i gbí òkò tí ndâ 'duù, me gbèe 'duù lá, káa Mbírì káa gbaanjé.

Nderè ndâ có mì Mòze

21 Má énò, gbí có tí nò máa, ndâ có gbí tàkìì mì ndâ Jùdéyà ta cí tí nó náa Mbírì táánò ci ta Àbíráámò ta bà me mbè nó toko lá? À me énò lá! Tacó Mbírì táánò má je tàkìì mì ndâ Jùdéyà ji ndoo tí i mbe njaanga miři ndoo 'do gbí wú, tàkìì mì ndâ Jùdéyà bà 'vala ndoo gî.

22 Káa yí bàkà me énò lá. Tacó à cu mí gbí wáràgà mì wó tí Mbírì énó máa, vò i zogo ndâ 'duù muu to tí nó 'dáá gî. Tacó énò, 'bí 'duù náa Mbírì 'ví bàkà nambeeè ta yí nó wálá, tacó ndâ 'duù 'dáá káa ndâ mbe bàkà vò i. Tacó énò, Mbírì giì ci ndâ 'duù máa, yì bà bàkà nambeeè ji ndâ mbe tee njembí ndú á mítí Jézù tí Bindi-Mbírì.

23 Tàkìì mì ze tí ndâ Jùdéyà táánò kùro bà gi Jézù da 'bò mítí kò ze gî. Tàkìì mì ze tí ndâ Jùdéyà táánò ere ze mí bà gbèe to yee tí o bà gi Jézù gí bà nìbà bà tee njembí mítí Mbírì ji ze.

24 Tàkìì mì ze tí ndâ Jùdéyà táánò go 'bí ḥa i mbe kû kpolo tí ze yee tí o bà gi Bindi-Mbírì, gí bà njaanga miři ze tí ndâ 'duù ḥìnó mbe tee njembí ndú mítí wó nó 'do gbí wú.

25 Káa Bindi-Mbírì kpónó gi gî. Má énò, ndoo káká'i me gbí tàkìì mì ndâ Jùdéyà lá.

26 Tacó à kpêtí káa yo tí ndâ 'duù Gàlátì, yo kpónó 'dáá gî a ndâ 'vìì mì Mbírì ta ḥè mì Bindi-Mbírì tí Jézù á 'do gbí có bà tee njembí yo mítí Bindi-Mbírì

²⁷ Tacó àá táánò caka tí yo ta ṣè mì Bìndi-Mbírì. Má énò, yo kpónó je ndâ cè ɳa ndâ i mì Bìndi-Mbírì 'dáá mítí yo gî.

²⁸ Má énò, 'bè kpónó gbí òkò tí ndâ Jùdéyà ta ndâ 'duù ɳìnó náa ndú me ndâ Jùdéyà lá nó wálá. 'Bè gbí òkò tí ndâ bòò ta ndâ cèe 'duù wálá. 'Bè delè gbí òkò tí ndâ 'dakò ta ndâ niì wálá, tacó yo kpónó 'dáá gî a ndâ 'duù mì Bìndi-Mbírì tí Jézù.

²⁹ Káa yo má a ndâ 'duù mì Bìndi-Mbírì, gbí énó máa, yo a ndâ 'viì mì Àbìráámò, tí ndâ mbe i tí nó náa Mbírì táánò ci Àbìráámò gítí ta bà me mbè nô.

4

¹ Ye kû giù 'dè 'bí có ji yo énó máa, ta o tí nó náa ṣo 'viì olo lá nó, 'bè gbí òkò tí ndú ta i tí nó náa bu wó bàkà tacó tí wó nó wálá.

² Tacó à ta o tí nò kû kpolo tí ndú ta i mì wó nò só gî ká kpolo, yee tí o tí nó náa yí gî tí 'duù gî, bìndi bu wó bà giù mò bà i tí nó náa yí bàkà ta ṣè wó nó ji yí.

³ Ndoo táánò 'dáá gî kùṛo bà gî Bìndi-Mbírì a ndâ i mì ndâ bààcì ta ndâ 'bí ɳa tende tàkìì muu to tí nô.

⁴ Káa Mbírì mâ giù ḷò o bà bàkà go cí mì wó náa yí ci nó 'viì gî, yí giù tuu 'dóó 'viì mì wó náa a jò yí a niì gí muu to tí nô. Niì tí nò jò 'viì mì Mbírì nò mí gbí tàkìì mì ndâ Jùdéyà,

⁵ tacó bà sì muu ndoo tí ndâ 'duù tí nó táánò mbe kû 'vala gbí tàkìì mì ndâ Jùdéyà nó, tacó wàa ndoo 'ví dù tí ndâ 'viì mì Mbírì.

6 Mbírì tùbà ji ndoo máa, ndoo a ndâ 'viì mì yì ta bà tuu Bèri mì 'Viì mì wó gí gbí njembí ndoo, tacó wàa ndoo 'ví nì ta «Bàbá, Bu ye» mítí yì.

7 Má énò, à kpónó a Bèri-mì-Mbírì náa yí tuu ji yo nò ká bàkà yo 'dáá gí tí ndâ 'viì mì Mbírì. Yo kpónó káká'i me ndâ bòò lá. Káa Mbírì má bàkà yo tí ndâ 'viì mì wó gí, gbí énò máa, yí bàkà yo tí ndâ mbe i tí nó náa yí cí ndâ 'viì mì wó gítí nó gí.

Na bà kpolo có tí ndâ 'duù Gàlátì mì Páwòlò

8 Ta o tí nó táánò si yo ñò Mbírì ni lá nó, yo a ndâ bòò mì ndâ 'bí ña i mì yo, náa yo kû nì míti ndú a ndâ bààcì ta gbí ndú wálá.

9 Káa yo kpónó ñò Mbírì ni tí Mbírì mì yo gí. Mbírì delè kpónó ñò yo ni tí ndâ 'viì mì wó gí. Káa yo kpòò kû je mbí yo míti ña ndâ 'bí i ñìnó ta gbí ndú wálá, delè ta wotí tí ndú go wotí tí Mbírì wálá nó tacó yè? A yè ká gí ta go bà dù tí ndâ i mì ndú káká'i gí gbí njembí yo?

10 Yo kpónó gbí ñìnó mò Mbírì gí nje seè gí. Yo ndí kû tee njembí yo kpolo ma a i míti ndâ pì, ta ndâ o bà bàkà i ji ndâ ña 'bí bààcì mì yo.

11 Na kpokèjì tí nò náa yo kpónó tí nò kû je mí gbí muu ye a bà korò có máa, ye táánò volo a nje ye ta bà ma Banga-Ngú-Có ji yo sínò.

12 Ye kû 'deke a tí ye ji yo, ndâ ná'vindí ye, máa yo mèlè ndi ye á go bà mèlè ndi yo mì ye kpónó nô. Yo jé bàkà vò nambeeè ta ye ta gbèe ri kùro lá.

13 Kpêtí ta o tí nó táánò náa sé'i tii ta ye mí mì yo, bìndi ye giì 'de ta o bà ma Banga-Ngú-Có ji yo nó,

¹⁴ yo jó 'dè có ñónókó gítí ye lá. Yo delè jó kí zuù tí ye lá. Ta ndâ ña ñìnò 'dáá gî, bà pò mbe nò'o me có 'dì lá. Yo ta o tí nò te wíri míti ye go bà te wíri míti basílì mì Mbírí mbe gí 'do gbírí. Yo te wíri míti ye goólá ye ta o tí nò káa 'dóó Bindi-Mbírí tí Jézù.

¹⁵ Cèréré tí nò táánò tí yo nò kpónó ya gí ngo? Àá táánò gbí ndâ o tí nò má 'dè có ji yo máa yo aaka ndâ njì ro yo 'do gbí kùkélè wàa yo 'ví kaa ji ye, yo bà bákà ta kponje gítí wálá.

¹⁶ Káa ye kpónó gbí ngú ñìnó gí tí vóló-volo 'duù ji yo gî, tacó ye kû 'dè yúcó ji yo, wálá énò gi?

¹⁷ Có mì ye a i ta ndâ 'duù tí nò mbe kû bákà tí ndú máa, có tí yo kpolo mì ndâ yì ma nô. Ndú kû bákà énò me ta tó njembí ndú lá. Ndú kû pèè ta bà njèè gbí òkò tí ndoo gî, tacó wàa yo 'ví dù tí ndâ tó 'duù mì ndâ yì.

¹⁸ Bà bákà có tí yo máa yo 'ví dù tí ndâ tó 'duù mì ye gbí tó kpokèjì nìkì ma. Káa à 'ví dù me ká ta o tí nò náa ndoo ta ndoo bà gbèe to nò cuki lá. À delè 'ví dù gí tàkò a cée nderè.

¹⁹ Ndâ 'viì mì ye! Ye kpónó kèjì gí bà kònò sé'i káká'i go bà kònò sé 'viì mì niì ta o gó-káyì, yee tí o tí nò náa yo ùnje gítí Bindi-Mbírí ta njembí yo gbaànjjé gî.

²⁰ Ndoo kùtâá má ta ndoo bà gbèe to, wàa ye 'ví ñò ta 'dóó có ñinó náa ye 'ví 'dè ji yo nò, àá bà nìkì tí ye ma. Káa à má go ña ñìnó kpónó nò, ye ñò 'dóó có bà 'dé-'dè mì ye lá.

Nò 'do tí ndâ Àjárà ta Sárà

21 À tí yo a go bà dù tí ndâ 'duù gbí tàkìì mì ndâ Jùdéyà? Yo 'di có tí nó gbí wáràgà gítí tàkìì mì ndâ Jùdéyà nó lá?

22 À cu mí gbí wáràgà gítí tàkìì mì ndâ Jùdéyà énó máa, àá táánò mì Àbìráámò a ndâ 'viì sósò'ô: nawu 'bí gbaanjé a jú i-sí-sì, bìndi 'bí a 'viì gbí yì nájú cée 'duù.

23 Niì ñìnó tí jú i-sí-sì nó giì jò káa cée bà jò ndò, bìndi ndú giì jò ta niì ñìnó tí nájú cée 'duù nó a 'viì ñìnó náa a Mbírì ká ci yí gítí wó nô.

24 Gbí cè tiṛì tí nò énó máa: Ndâ niì tí nò mì Àbìráámò sósò'ô nò a ndâ bà toko có tí nò náa Mbírì toko ta ndâ 'duù ta bà só nô. Rè niì ñìnó tí jú i-sí-sì nó a Àjárà ta 'bá mì ndú á Gú Sínàyì. Ndâ Àjárà ta ndâ 'viì gbí yì wó 'dáá gî a ndâ i-sí-sì.

25 Niì tí nò tí Àjárà náa a 'vii yí mítí Gú Sínàyì á 'bá mì ndâ Áràbì nò go gbata Jèrùzàlémè tí nò kpónó tí gbolò gbata mì ndâ Jùdéyà, náa ndâ Jùdéyà tí ndâ mbe Jèrùzàlémè 'dáá gî a ndâ i-sí-sì, bìndi gbolò gbata mì ndú tí Jèrùzàlémè delè káa i-sí-sì, tacó 'bí ña tende bà koṛo có mì ndú bìndi bà ru ndi tàkìì wálá.

26 Káa Jèrùzàlémè ñìnó gbírì, tí nawu ndoo nò me i bà zogo ta tàkìì mì ndâ Jùdéyà lá.

27 Tacó à cu mí gbí wáràgà mì Mbírì énó máa,
«Dù ta pétékè tàkòcò lo,

ndí lo niì nò jé mbe jò 'viì lá nô!

Da 'dì ta líkí'o,

ndí lo niì nò jé mbe tala sé bà jò 'viì lá nô!

Tacó niì nò táánò tí kázá

náa 'dakò mì wó bë yí mí gî nò

bà jò ndâ 'vìì me mbè ndii niì tí nó
náa 'dakò mì wó jé jee yí mí to lá nó gî.»

²⁸ Ndâ ná'vindí ye, ndoo kpónó 'dáá gî a ndâ 'vìì gbí cí mì Mbírì go Ìzákò tí 'vìì gbí cí mì Mbírì ji Àbìráámò.

²⁹ Káa 'vìì ñìnó náa à jò yí ká tí cèe bà jò ndò nó táánò kû mèèkè'i tí 'vìì ñìnó náa à jò yí 'do gbí có mì Bèri-mì-Mbírì nó, jé ká go ɳa i tí nó kpónó nô.

³⁰ Káa à cu mí gbí wáràgà mì Mbírì gítí ɳa có tí nò máa yè? À cu mí gbí wáràgà mì Mbírì máa: Mbírì giì 'dè có ji Àbìráámò máa, «Mòkò ndâ jú i-sí-sì tí nò ta 'vìì mì wó nò gî. I mì 'vìì mì wó nò gbí mbèlè mì 'vìì mì cèe niì tí nó wálá.»

³¹ À má énò, ndâ ná'vindí ye, ndoo tí ndâ 'duù ñìnó mbe ɻu ndi tàkìì mì ndâ Jùdékà lá nó me ndâ 'vìì mì jú i-sí-sì lá. Ndoo a ndâ 'vìì mì cèe niì.

5

Kpolo tí lo 'do tí bà dù tí bòò

¹ Bindi-Mbírì táánò njaanga miři ndoo 'do gbí tàkìì mì ndâ Jùdékà tacó wàa nèté mì ndoo 'ví du ta tàkìì mì ndâ Jùdékà káká'i wálá. Má énò, yo 'dò kò yo mí to tí kpoò, wàa yo 'ví dù tí ndâ 'dakò. Tacó wàa yo 'ví si 'bí 'duù 'ví bàkà yo tí ndâ i mì tàkìì mì ndâ Jùdékà káká'i lá.

² Má énò, kòcò ye tí Páwòlò ji yo máa, yo má ùnje gítí bà ya gí gbí gázâ go i gbí tàkìì mì ndâ Jùdékà gî, gbí máa, nambeè mì Bindi-Mbírì tacó tí yo gbaànjé wálá.

³ Ye kpónó kû ci nó a yo káká'i, máa, 'bí 'duù 'do gbí òkò tí yo má ùnje gítí bà ya gí gbí gázâ mì ndâ Jùdéyà á bìndi có tí nó náa ye kû 'dè ji yo nó, 'duù tí nò 'ví o muu 'bí có gbí tàkìì mì ndâ Jùdéyà gbaànjé káká'i lá.

⁴ Ndâ 'duù ñinó gbí òkò tí yo mbe kû jè ta bà 'viindi nambeè gbí òkò tí ndú ta Mbírì ta bà ru ndi tàkìì mì ndâ Jùdéyà nò mò tí ndú 'do tí Bìndi-Mbírì gî. Ndú delè bê gbí nambeè mì Mbírì gî.

⁵ Káa à má gítí ndoo tí ndâ 'duù mì Bìndi-Mbírì, a Bèri-mì-Mbírì ká 'dè có ji ndoo máa, ndoo bà 'de ndâ tó i tí nó náa ndâ tó 'duù mì Mbírì kû ù nò a i 'do gbí bà tee njembí ndoo míti Bìndi-Mbírì.

⁶ Tacó ndâ mbe ya gí gbí gázâ go tàkìì mì ndâ Jùdéyà ta ndâ mbe ya gí gbí gázâ mì ndâ Jùdéyà lá 'dáá 'vii ká 'vii, náa ndoo má gbí nambeè ta ndâ Bìndi-Mbírì tí Jézù nò. Kpóló-kpolo có gbaànjé káa bà ùnje gítí Bìndi-Mbírì ta njembí ndoo gbaànjé, náa à kû ñò ni míti banga nambeè gbí òkò tí ndoo.

⁷ Yo táánò kû 'di có mì Bìndi-Mbírì ta banga tí , káa a 'di kpónó ká kû volo muu yo 'do tí ?

⁸ Àá bà dù me Mbírì tí mbe tè'é tí yo ká kû volo muu yo lá.

⁹ Ndâ 'duù kû 'dè dú káa yúcó, máa, «Gbèe kínì volo yâ.»

¹⁰ Káa ye bà ñò me míti yo lá. Tacó ye ñò ni ngbárángà'i gî máa, ña nambeè tí nò gbí òkò tí ndoo ta Bìndi-Mbírì nò bà si yo 'ví korô 'bí ña tende có wálá. Ye delè ñò ni ta kponje gítí wálá gî, máa, à kpétí má káa 'di wè ká kû ñònòkò muu, yo Mbírì bà waa có míti wó gî.

¹¹ Káa à má gítí kùùkpò dìì ye, ndâ ná'vindí ye, ye kùtâá nò má kpòò kû ma có bà ya gí gbí gázâ mì ndâ Jùdéyà ji ndâ 'duù, a 'di kpónó ká bà mèèkè'i tí ye? À má dú káa yúcó máa ye kpónó ká kpòò kuu nje nèté bà ma có bà ya gí gbí gázâ mì ndâ Jùdéyà ji ndâ 'duù, bà ma có gítí njèèkpè mû mì Bindi-Mbírì kùtâá bà gì ji ye a i ta kpo-se-muu.

¹² Àá kùtâá má go có gbí muu ye, má wálá wàà ndâ mbe kû ñònòkò muu yo 'do tí bà 'di Banga-Ngú-Có mì Bindi-Mbírì, máa, rè 'bí kpóló-kpolo i má a bà ya gí gbí gázâ mì ndâ Jùdéyà nò, 'ví ba kpuu ndú á gí tàkò bà waaka nje kû nò tí ndú nò kpêkù gî.

¹³ À má gítí yo tí ndâ ná'vindí ye, Mbírì táánò tè'é tí yo a i tacó bà njaanga miři yo á 'do gbí tàkìì mì ndâ Jùdéyà gî. Káa gbí bà tè'é tí yo tacó bà njaanga miři yo. Káa yo 'ví si bà njaanga miři yo mì Mbírì nò 'ví dù tí ndeřè bà legee miři yo gí tàkò có mì go ndâ i muu to tí nò nò lá. Yí bàkà énò tacó wàà yo 'ví konì tí yo gbí òkò tí yo go i mì ndâ mbe té nambeeè.

¹⁴ Tacó ndò có tí nò máa, «Zè 'bí ka lo nìkì go bà zè 'dóó tí lo nìkì mì lo» nò kili sè ndâ có tí nò 'dáá gî.

¹⁵ Káa má énò lá, wàà yo má dù kû ka'vaka tí yo gbí òkò tí yo ta bà bàkà sé'i mítí yo gbí òkò tí yo go i mì ndâ kàzà nò, yo 'bu nò a ña yo gî.

Ndâ Bèri ta ndâ 'duù

¹⁶ Káa có mì ye gbí njembí ye ji yo máa, yo 'vala go có mì Bèri-mì-Mbírì. Yo si bà 'vala go 'dóó có mì yo gbí njembí yo mí to.

17 Tacó i njinó ta go tí ndâ 'duù nó, go ta o 'dáá gî tí Bèri-mì-Mbíri wálá. Bìndi i njinó ta go tí Bèri-mì-Mbíri nó, go ta o 'dáá gî tí ndâ 'duù wálá. Gbí có tí nò éno máa, yo má kû 'vala go có mì Bèri-mì-Mbíri, kpokèjì bâ 'vala yo go i mì ndâ 'duù nè gî. Tacó ndâ kpokèjì mì Bèri-mì-Mbíri toko ta kpokèjì mì ndâ 'duù lá.

18 Yo má kû 'vala go có mì Bèri-mì-Mbíri, có mì tàkì mì ndâ Jùdéyà káká'i ta yo wálá.

19 Na ndâ i mì ndâ 'duù jé giři tí lá. Go bà-nò-vò-ndô, ta bà bàkà gilini, ta bà gbètèkè tí ndú go i mì ndâ nò,

20 ta ba te duù mítí ndâ 'bí tende i go bà te duù mítí Mbíri, ta bà bàkà go có mì ndâ mbe kó'dú, ta bà sogo tí, ta bà toko có lá, ta vò njembí, ta bà dù ta go ndâ tó i 'dáá ká gítí miři 'duù, ta bà bàkà 'bè mì gbí òkò tí ndâ 'duù,

21 ta bà bàkà ndâ 'bí ña i mbe lè gî káká'i, a go bà tò kiì, ta bà sa ta pe, ta bà bàkà vò muu ta pe, ta bà bàkà ndâ 'bí ña i mbe nìkì lá. Ye táánò ci yo sàà á kùro gî. Káa ye kpónó bà ci ndi yo ká gítí gbèe có tí nò káká'i máa, ndâ 'duù mbe kû bàkà ña ndâ zu i tí nò náa ye 'deke ndú ji yo nò bà dù tí ndâ mbe zèè 'bá mì Mbíri wálá.

22 Káa nambeeè mì Bèri-mì-Mbíri náa yí bàkà ji ndoo tí ndâ 'duù mì Bìndi-Mbíri a njinó máa, ndoo 'ví zè tí ndoo nìkì gbí òkò tí ndoo; máa, ndoo 'ví dù ta líkí'o tí ndoo; ndoo 'ví dù ta 'dê njembí ndoo; ndoo 'ví dù tí ndâ mbe du njembí; máa, ndoo 'ví dù tí ndâ 'duù ta nambeeè ká gbí yì ndoo, ndoo 'ví dù tí ndâ 'duù; ndoo 'ví dù tí ndâ 'duù njinó náa àá bà ngùù i ji ndoo gî;

²³ ndoo 'ví dù tí ndâ 'duù ñìnó ta njembí ndoo lèè; delè ndoo 'ví dù me tí ndâ mbe bàkà i gí tàkò có mì sé njembí lá. Ndoo má 'vala go có mì Bèri-mì-Mbírì nò, 'bí có gítí ndoo gbaànjé wálá.

²⁴ Ndâ 'duù mì Bìndi-Mbírì woo go ndâ i muu to tí nò 'do gbí njembí ndú 'dáá gî gbaa gî.

²⁵ Bèri-mì-Mbírì je ngú 'válá ji ndoo gî. Má énò, ndoo si yí 'ví tùbà tó kpokèjì bà 'vala ndò ji ndoo.

²⁶ Ndoo 'ví si bà bàkà tí ndoo tí ndâ i mí to. Ndoo 'ví si bà go na-ngò vò i ji ndâ 'bí ka ndoo mí to. Ndoo delè 'ví si bà tò kùi gbí òkò tí ndoo mí to.

6

Ndoo te du térí mì ndâ 'bí ka ndoo

¹ Ndâ ná'vindí ye mbe, 'bí 'duù gbí òkò tí yo má bàkà i lè gî, yo tí ndâ 'duù ñìnó mbe kû 'vala ta wotí mì Bèri-mì-Mbírì nò 'ví tùbà cée kpokèjì ji yí ta pétéké có. Tacó bà bàkà vò i ká go bà ja 'duù mì gbàtakà to. Káa yo wúnò má yaaka?

² Má énò à nìkì énó máa, yo bàkà go có mì Bìndi-Mbírì ta bà te korí vò i 'do pààpì ndú gî.

³ Tacó a ta o 'dáá gî káa ndâ ɳa 'duù ñìnó ta gbí ndú wálá nò ká kû ndunduuku tí ndú, máa, ndâ yì ma, ji ndâ 'bí ka ndú.

⁴ Má énò, 'duù má kû bàkà i ta ndâ 'bí ka wó, à nìkì máa yí 'viiki gbí kongbó léé kùro má kózò gi. Bà lê má kapí wó wálá, bìndi yí 'ví giù cè cè-'bì. Káa yí 'ví cè cè-'bì énó máa, yì me tó i gî; me énó máa, yì kpò ndâ 'bí ka yì gî nò lá.

⁵ Tacó 'duù 'dáá gî ká ta ɳa 'dóó du ká'i mì wó muu wó.

6 Ndâ 'duù ñìnó náa à kû nìbà Banga-Ngú-Có mì Bìndi-Mbírì ji ndú nó 'ví bàkà nambeeè ji 'duù tí nò mbe kû nìbà i ji ndú nô.

7 Yo si bà eendi tí yo mí to. Tacó 'bí 'duù jé mbe eendi Mbírì ta 'bí gbèe rì wálá. 'Duù kû kili 'do gbí njí mì wó káa ñja i ñìnó náa yí ṙò nô.

8 Má énò, 'duù má 'dè có máa, yì si njembí yì tí njí, wàa yì 'ví je wotí a i gítí bà ṙò njì ndâ 'bí ñja i ñìnó mbe kû konì yì gítí bà bàkà ndâ i ñìnó mbe nìkì tí Mbírì lá muu to tí nó mí gbí, ndâ i tí nò ta ndòngbú o wúnò bà dù tí ndâ 'bilì sè á tàkòcò wó. Káa 'duù má si a ndâ có mì Bèri-mì-Mbírì tí ndâ njì ñja mì wó, bìndi yí 'ví ṙò ndú mí gbí njembí wó, go bà ṙò ndâ tó njì ñja mì mbe ji njí, 'duù tí nò ta ndòngbú o wúnò bà 'de a 'válá ñìnó mbe cee lá nô.

9 Má énò, wo ndoo 'ví si bà co ta bà bàkà tó i mí to. Tacó ndoo má te kpo muu gítí yee bà ndòngbú, ndoo bà bè gbí bà 'de mboo tàkò wálá.

10 Má énò, kpokèjì gítí bà bàkà tó i má kuu mì ndoo, ndoo 'ví bàkà ji ndâ 'duù 'dáá gî. Káa ndoo 'ví bàkà ji ndâ ka ndoo mbe ùnje gítí Bìndi-Mbírì ndii sè ndâ 'bí 'duù 'dáá gî.

Ndòngbú kòcò Páwòlò ji ndâ 'duù Gàlátì

11 Yo ñò ndâ kpo-kpò mbó wáràgà tí nó wálá gî? A ye ta 'bì ye ká kû cu ji yo.

12 Ndâ 'duù tí nò mbe kû pèè ta bà yòòngò yo, máa yo ya gí gbí gázâ go i gbí tàkìì mì ndâ Jùdéyà nò, kû bàkà ndâ i tí nò cuki ká tacó bà mòò ṙo ndú, delè tacó bà wu gbí ndâ i ñìnó náa ndâ 'duù kû ñò ta ṙo ndú nô. Ndú kû bàkà énò cuki ká tacó

wàa à 'ví mèèkè'i tí ndâ yì á muu njèèkpè mû mì Bindi-Mbírì lá.

¹³ Kpêtí ká énò, 'dóó ndâ mbe kû yòòngò ndâ 'duù máa ndú ya gí gbí gázâ go có gbí tàkìì mì ndâ Jùdéyà nò ngbá kpolo tí ndâ tàkìì mì ndâ Jùdéyà lá. Ndú kû bàkà káa tí ndú tacó wàa yo 'ví mèlè ta ndi ndâ yì.

¹⁴ Káa à má gítí bà miři ye, 'bí i mì ye káká'i muu to tí nó náa ye 'ví wu gbí bìndi ndeřè bà cì Mbe tí ndoo Jézù tí Bindi-Mbírì mítí njèèkpè mû nò wálá. Tacó ñìnò a i ñìnó mbe zi njembí ye 'do tí ndâ i muu to tí nó 'dáá gî nô.

¹⁵ Kpóló-kpolo có mì ndoo kpónó me ñìnó máa, «'Duù ñìnó ya gí gbí gázâ go i gbí tàkìì mì ndâ Jùdéyà gî, káa ñizó ya lá,» nò lá. Cèe kpo có tí nó náa ndoo kpónó nje nó a ñìnó máa, Mbírì suu ndi ndoo tí ndâ ngú 'duù gî wè?

¹⁶ Ye kû 'deke tí ye máa, Mbírì 'ví si ndâ 'duù ñìnó mbe kû 'vala go có tí nó náa ye 'dè nó 'ví dù nìkì maa. Mbírì delè 'ví ñò yê ṙo ndú ta ndâ sè ndâ 'duù mì wó tí Mbírì 'dáá gî.

¹⁷ Ndòngbú có mì ye ji yo máa, 'bí 'duù 'ví pèè mbí ye káká'i ta rè 'bí i máa, gázâ mì ndâ Jùdéyà nò, lá, tacó ndâ 'bèè kà muu Jézù kuu tí kû ye.

¹⁸ Ye kû 'deke tí ye ji Mbe tí ndoo Jézù tí Bindi-Mbírì, máa, yí 'ví bàkà nambeeè ji yo 'dáá gî, ndâ ná'vindí ye. Go-i-tí-nò.

Ndogo

**Ndogo: Ngú bà toko nambeè mì Mbírì ta ndâ 'duù
New Testament**

copyright © 2001 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Ndogo

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2025-05-16

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 16 May 2025 from source
files dated 16 May 2025

14424ae9-b5af-591e-814e-49316d8d74aa